

C-203/21. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2021. március 31.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Okrazhen sad Burgas (Bulgária)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2021. március 12.

Vádló:

Burgaszi regionális ügyészség, Bulgária

Vádlott:

„DELTA STROY 2003” EOOD

Az alapeljárás tárgya

Egymással párhuzamosan folyamatban lévő büntetőeljárás és szabálysértési eljárás – A nemzeti jogban biztosított azon lehetőség, hogy valamely jogi személyt szabálysértési felelősségre vonjanak oly módon, hogy az ügyész kérelmére pénzbírságot szabnak ki vele szemben a képviselője által elkövetett bűncselekmény miatt e bűncselekmény elkövetésének jogerős ítélettel történő megerősítése előtt – A 2005/212/IB kerethatározat alkalmazhatósága olyan esetben, ha a bűncselekményből származó vagyoni előnynek megfelelő összegű pénzbírság szabható ki

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Úgy kell-e értelmezni a 2005/212/IB kerethatározat 4. és 5. cikkét, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 49. cikkét, hogy azok lehetővé teszik az olyan tagállami szabályozást, amely szerint a nemzeti bíróság az alapeljáráshoz hasonló eljárásban büntetést szabhat ki valamely jogi személlyel szemben olyan konkrét bűncselekmény miatt, amelynek elkövetése még nem nyert megállapítást, mert az egy jogerősen be nem fejezett párhuzamos büntetőeljárás tárgyát képezi?
- 2) Úgy kell-e értelmezni a 2005/212/IB kerethatározat 4. és 5. cikkét, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 49. cikkét, hogy azok lehetővé teszik az olyan tagállami szabályozást, amely szerint a nemzeti bíróság az alapeljáráshoz hasonló eljárásban büntetést szabhat ki valamely jogi személlyel szemben oly módon, hogy e büntetés mértékét egy olyan konkrét bűncselekményből származó jövedelem összegében határozza meg, amelynek elkövetése még nem nyert megállapítást, mert az egy jogerősen be nem fejezett párhuzamos büntetőeljárás tárgyát képezi?

A hivatkozott uniós jogi és nemzetközi jogi rendelkezések

A bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzásáról szóló 2005/212/IB kerethatározat, 2., 4. és 5. cikk

A kölcsönös elismerés elvének a vagyonelkobzást elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról szóló 2006/783/IB kerethatározat

A bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról szóló, 2014. április 3-i 2014/42/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv

Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 48. és 49. cikk

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXI. tv.), 6. és 7. cikk, valamint a kiegészítő jegyzőkönyv, 1. cikk

Az Európai Unió Bíróságának hivatkozott ítélezési gyakorlata

A Bíróság 2020. március 19-i ítélete (C-234/18, EU:C:2020:221)

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának hivatkozott ítélezési gyakorlata

2009. január 20., Sud Fondi srl és társai kontra Olaszország ítélet (75909/01. sz.)

2013. október 29., Varvara kontra Olaszország ítélet (17475/09. sz.)

2018. június 28., G.i.e.m. S.r.l. és társai kontra Olaszország ítélet (1828/06., 34163/07. és 19029/11. sz.)

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

A Bolgár Köztársaság alkotmánya, a 31. cikk (3) bekezdése

Nakazatelen kodeks (büntető törvénykönyv – NK), 255. cikk

Nakazatelno-protsesualen kodeks (a büntetőeljárásról szóló törvény – NPK), 1. és 16. cikk, valamint a 301. cikk (1) bekezdése

Zakon za administrativnite narushenia i nakazania (a közigazgatási szabálysértésekről és szankciókról szóló törvény – ZANN), 83., 83a., 83b., 83c., 83d. és 83f. cikk

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 ZK látja el a „DELTA STROY 2003” EOOD társaság irányítását és képviseletét. ZK-t 2019. augusztus 5-én megvádolták azzal, hogy a 2009. március 17. és 2009. augusztus 13. közötti időszakban a fent említett minőségében Burgaszban folytatólagosan elkövetett bűncselekmény formájában jelentős – összesen 11 388,98 leva (BGN) – összegben elkerülte adókötelezettségek megállapítását és megfizetését. Az említett összeg a Zakon za danak varhu dobavenata stoynost (a hozzáadottérték-adóról szóló törvény – ZDDS) 25. cikkének (6) bekezdése alapján összesen három adómegállapítási időszakra – mégpedig 2009 márciusára, áprilisára és júliusára – megfizetendő heta összege. Ez a cselekmény az NK 26. cikkével (folytatólagosan elkövetett bűncselekmény) összefüggésben értelmezett 255. cikke (1) bekezdésének 2. és 3. pontjában (jelentős összegű adókötelezettségek megfizetésének pontatlan vagy hiányos bevallás benyújtásával vagy számviteli bizonylat benyújtásának elmulasztása útján történő elkerülése) meghatározott bűncselekményt valósítja meg.
- 2 ZK ellen büntetőeljárás indult az Okrazhen sad Burgas (burgaszi regionális bíróság, Bulgária) előtt, amely a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásakor még folyamatban volt első fokon. Az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalát követően a törvény alapján lehetőség van fellebbezés benyújtására és felülvizsgálati kérelem előterjesztésére.
- 3 A burgaszi regionális ügyészség ügyésze 2020. december 9-én azt indítványozta a ZANN 83a. és azt követő cikkei alapján, hogy az Okrazhen sad Burgas (burgaszi regionális bíróság) szabjon ki pénzbírságot a „DELTA STROY 2003” EOOD-vel szemben a társaság irányítását és képviseletét ellátó személy által elkövetett – az NK 26. cikkével összefüggésben értelmezett 255. cikke (1) bekezdésének 2. és 3. pontja szerinti – bűncselekményből származó 1 388,98 BGN összegű vagyoni előnyben megnyilvánuló gazdagodás miatt.

- 4 A „DELTA STROY 2003” EOOD elleni eljárás megindításának alapja az a körülmény, hogy e társaság ügyvezetőjével szemben vádiratot nyújtottak be az Okrazhen sad Burgashoz (burgaszi regionális bíróság) adóügyi bűncselekmény miatt, amelynek nyomán büntetőeljárás indult az említett bíróság előtt, amely első fokon még folyamatban van.
- 5 A ZANN 83a. cikkének (1) bekezdése értelmében 1 000 000 BGN-ig terjedő pénzbírságot kell kiszabni azon jogi személlyel szemben, amely a büntető törvénykönyv [említett rendelkezésben] felsorolt rendelkezései (többek között az NK 255. cikke) szerinti bűncselekményből származó gazdagodásra tett vagy tette szert, ha a bűncselekményt a jogi személy akaratának kialakítására felhatalmazott vagy a jogi személy képviselőjének ellátására jogosult személy követte el, minnek körében a pénzbírság összege nem lehet alacsonyabb, mint a jövedelem, ha e tekintetben vagyoni előnyről van szó. A ZANN 83a. cikkének (4) bekezdése értelmében a pénzbírságot a ZANN 83a. cikkének (1) bekezdése szerinti bűncselekmény elkövetésében részt vevő személyek büntetőjogi felelősségétől függetlenül kell kiszabni. A ZANN 83a. cikkének (5) bekezdése (a jelen ügyben alkalmazandó változatában) úgy rendelkezik, hogy a jogi személy által az (1) bekezdésben említett bűncselekményből közvetlenül vagy közvetve szerzett jövedelmet el kell kobozni az állam javára, kivéve, ha az a büntető törvénykönyv alapján megtérítés, visszatérítés vagy elkobzás tárgyát képezi. Ha a bűncselekmény tárgyát képező dolog vagy vagyon nincs meg, vagy azt elidegenítették, akkor e dolog vagy vagyon BGN-ben kifejezett ellenértékének elkobzását kell elrendelni.
- 6 A ZANN 83b. cikke értelmében az e törvény 83a. cikke szerinti eljárás a vádirat bírósághoz történő benyújtását követően a jogi személy székhelye szerinti regionális bíróságon indul meg az ügy vagy a szóban forgó bűncselekménnyel kapcsolatos ügyirat vizsgálataért felelős ügyész indokolással ellátott indítványára. A ZANN 83d. cikke értelmében az ügyben eljáró bíróság megvizsgálja az ügyész indítványát, és az összegyűjtött bizonyítékok alapján értékeli, hogy a jogi személy szert tett-e jogellenes jövedelemre, hogy fennáll-e kapcsolat a bűncselekményt elkövető személy és a jogi személy között, hogy fennáll-e kapcsolat a bűncselekmény és a jogi személy jövedelme között, valamint hogy milyen jellegű a jövedelem, és hogy ha e tekintetben vagyoni előnyről van szó, mekkora annak az összege. A bíróság határozatot hoz, amelyben vagy pénzbírságot szab ki, vagy megtagadja pénzbírság kiszabását.

Az ügyészség fő érvei

- 7 A ZANN 83a. és azt követő cikkei alapján előterjesztett indítványában az ügyész kifejti, hogy véleménye szerint az alábbi okok miatt fennállnak a jogi személy szabálysértési felelősségre vonásának törvényi feltételei:

A jogi személy az elkövetett – az NK 26. cikkével összefüggésben értelmezett 255. cikke (1) bekezdésének 2. és 3. pontja szerinti – bűncselekményekből származó gazdagodásra tett szert.

A bűncselekményt olyan személy követte el, aki ellátta a társaság irányítását és képviselést, valamint fel volt hatalmazva a jogi személy akaratának kialakítására és képviselésére.

A „DELTA STROY 2003” EOOD jogi személy az elkövetett bűncselekményből származó jövedelemre tett szert. E jövedelem összege 11 388,98 BGN, amely annak a megfizetendő – a ZDDS 25. cikkének (2009. február 13-án hatályos) (6) bekezdése értelmében vett – héának felel meg, amelynek megfizetését az ügyvezető elkerülte.

Az ügyész rámutatott arra, hogy ez az összeg egy köztartozás, amelyet a társaság nem fizetett meg, és amelyet meg kellett volna fizetnie, és meg is fizetett volna az adózási jogviszony jogszerű alakulása esetén.

E kötelezettség meg nem fizetése vagyoni előnyt képez, és kapcsolat áll fenn ezen előny és a bűncselekmény között.

Az ügyész ezért azt indítványozza, hogy az eljáró bíróság szabjon ki pénzbírságot a „DELTA STROY 2003” EOOD jogi személlyel szemben a ZANN 83a. cikkének (1) bekezdésében meghatározott maximális összegben.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 8 A kérdést előterjesztő bíróság először áttekintést nyújt a jogalkotási előzményekről és a ZANN 83a. és azt követő cikkei szerinti eljárás alapvető jellemzőiről. Ezt az eljárást először 2005-ben vezették be a bolgár pozitív jogban. A rendelkezés eredeti változata úgy rendelkezett, hogy a bíróság csak a bűnösséget megállapító ítélet jogerőre emelkedését követően szab ki pénzbírságot a jogi személlyel szemben. 2015-ben teljesen megváltozott e rendelkezés tartalma, és megszűnt az a követelmény, hogy a bűnösséget megállapító ítéletnek jogerőre kell emelkednie a pénzbírság kiszabásához.
- 9 A fent kifejtetteknek megfelelően a ZANN 83a. és azt követő cikkei szerinti eljárás a vádirat benyújtását követően az ügyész indokolással ellátott indítványára indul meg. A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a törvény szerint a pénzbírság jogi személlyel szemben történő kiszabásához jelenleg nem szükséges, hogy a bűnösséget megállapító jogerős ítélet álljon rendelkezésre olyan konkrét bűncselekménnyel kapcsolatban, amelyet a természetes személy a pénzbírsággal sújtott társaság tevékenységével összefüggésben követett el. Emellett éppen e követelmény ZANN-beli hiányával, valamint a ZANN 83f. cikke (1) bekezdésének 3. pontjával érvelnek, amely szerint perújításnak van helye azon eljárással kapcsolatban, amelyben a regionális bíróság vagy a fellebbviteli bíróság jogerős határozatot hozott, ha a jogi személlyel szemben pénzbírságot kiszabó

határozat jogerőre emelkedését követően a ZANN 83a. cikke (1) bekezdésének 1–4. pontjában említett személyt jogerős bírósági határozattal felmentik, vagy a felfüggesztett nyomozást az ügyész megszünteti, ha a cselekményt nem követték el, vagy az nem minősül bűncselekménynek.

- 10 Az eljáró bíróság rámutat arra, hogy a jelen ügyben két párhuzamos eljárás van folyamatban. Először a „DELTA STROY 2003” EOOD társaság ügyvezetője ellen indult büntetőeljárás, amelyben e személyt az NK 255. cikke szerinti bűncselekmény elkövetésével vádolták meg. Ez az eljárás az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásakor még folyamatban volt. Ezt követően a ZANN 83a. és azt követő cikkei alapján indult eljárás, amely arra irányult, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság tájékoztatása szerint az NK 255. cikke szerinti szóban forgó bűncselekményből (amelynek elkövetését az első eljárásban, a büntetőeljárásban még meg kell állapítani) származó jövedelemnek megfelelő összegű – pénzbírságot szabjanak ki a társasággal szemben. A regionális bíróság rámutat arra, hogy a ZANN jelenleg nem biztosítja annak lehetőségét, hogy a ZANN 83a. és azt követő cikkeiben előírt eljárást felfüggeszék a büntetőeljárás befejezéséig.
- 11 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a pénzbírságnak a jogi személlyel szemben valamely konkrét bűncselekmény miatt az e bűncselekményből származó jövedelemnek megfelelő összegben történő kiszabása kétségtelenül a bűncselekményből származó jövedelem egészben vagy részben történő elkobzásának minősül. A 2005/212/IB kerethatározat 2. cikkének (1) bekezdésére, valamint azon körülményre tekintettel, hogy az NK 255. cikke szerinti bűncselekmény egytől hat évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, a regionális bíróság úgy véli, hogy a jelen ügy a kerethatározat hatálya alá tartozik.
- 12 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben figyelembe veszi a Bíróság által a C-234/18. sz. ügyben egy másik bolgár bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelme nyomán hozott ítéletet, rámutatva arra, hogy a jelen ügyben más a helyzet. A regionális bíróság rámutat arra, hogy a ZANN 83a. és azt követő cikkei szerinti eljárás tárgyát egy szabálysértési büntetésnek – „pénzbírságnak” – valamely jogi személlyel szemben a képviselője által elkövetett konkrét bűncselekmény miatt történő kiszabása képezi. Ez az eljárás a „büntetőjogi” eljárást, nem pedig a „polgári jogi” eljárást illetően rendelkezik az adott eljárás valamennyi jellemzőjével. A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint valamely bűncselekmény miatt bíróság által elrendelt végleges tulajdonvesztésről (elkobzásról) van szó. Az eljárást büntetőbíróság folytatja le a ZANN alapján a büntetőeljárásról szóló törvény másodlagos alkalmazása mellett. A határozattal pénzbírságot szabnak ki valamely jogi személlyel szemben egy konkrét bűncselekmény elkövetése miatt, amelynek összege azon jövedelem összegéhez igazodik, amely e bűncselekményből származott vagy származhatott volna. A büntetés kiszabásának célja a bűncselekmények elkövetésének szankcionálása és az attól való visszatartás, nem pedig a bűncselekmények által okozott kár megtérítése, és a törvény akkor is lehetővé teszi büntetés kiszabását, ha a bűncselekményből nem származik tényleges jövedelem, vagy a jövedelem nem

vagyoni előnyt jelent. Következésképpen a ZANN 83a. és azt követő cikkei szerinti eljárásban az eljáró bíróság olyan eljárás lefolytatását követően hozza meg határozatát, amely egy vagy több bűncselekményre vonatkozik, nem kizárólag a jogellenesen szerzett vagyona összpontosít, és közvetlenül kapcsolódik a büntetőeljárás eredményéhez. A kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy ebből a 2005/212/IB kerethatározat alkalmazhatóságának kell következnie.

- 13 A regionális bíróság rámutat arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az uniós jogrendben biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi tényállásra alkalmazni kell. A nemzeti bíróság hivatkozik a Charta 49. cikkére, amely rögzíti a bűncselekmények és büntetések törvényességének elvét, amely a bűncselekmény elkövetésének megállapítását megelőző büntetéskiszabás tilalmát is magában foglalja. Ahhoz, hogy egy bűncselekmény megfelelő büntetés kiszabását megalapozó elkövetéséből lehessen kiindulni, a bűncselekmény elkövetésének megállapítást kell nyernie a nemzeti jog alapján. Ennek feltétele annak megállapítása, hogy az érintett természetes személy a nemzeti jog szerint bűncselekménynek minősülő konkrét cselekményt követett el, és hogy a büntetőbíróság e bűncselekmény elkövetésében bűnösnek találta e személyt. A bolgár nemzeti jog, konkrétan az alkotmány 31. cikkének (3) bekezdése és az NPK 16. cikke szerint erre csak a büntetőeljárásról szóló törvény szerinti jogerős ítélettel kerülhet sor. A büntetőeljárásról szóló törvény 1. cikkének (1) bekezdése szerint e törvény azokat a szabályokat határozza meg, amelyek alapján le kell folytatni a büntetőeljárást a bűncselekmények felderítésének, a bűnösök leleplezésének és a megfelelő jogalkalmazásnak a biztosítása érdekében.
- 14 Az eljáró bíróság ezt követően megvizsgálja azokat a kérdéseket, amelyeket a ZANN 83d. cikke alapján meg kell vizsgálni a bírósági határozat meghozatalához (a bíróságnak az összegyűjtött bizonyítékok alapján értékelnie kell, hogy a jogi személy szert tett-e jogellenes jövedelemre, hogy fennáll-e kapcsolat a bűncselekményt elkövető személy és a jogi személy között, hogy fennáll-e kapcsolat a bűncselekmény és a jogi személy jövedelme között, valamint hogy milyen jellegű a jövedelem, és hogy ha e tekintetben vagyoni előnyről van szó, mekkora annak az összege). A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy mindezen kérdések közül hiányzik az az ezeket megelőző kérdés, hogy elkövették-e a bűncselekményt.
- 15 A ZANN 83a. és azt követő cikkei szerinti, a társaság ügyvezetőjével szemben benyújtott vádirat alapján az e személy ellen indult büntetőeljárás befejezését megelőzően indult jelen eljárás valójában gyakorlatilag lehetővé teszi a büntetés pusztán azon körülmények alapján történő kiszabását, amelyeket felsorol a meghatározott típusú bűncselekmény miatt benyújtott vádirat. Mivel e bűncselekmény elkövetését nem állapította meg jogerős bírósági határozat, a kérdést előterjesztő bíróság kétségesnek tartja, hogy összeegyeztethető-e ez a bűncselekmények és büntetések törvényességének a Charta 49. cikkében rögzített elvével.

- 16 Ugyanezen okokból az eljáró bírósági tanácsnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy mennyiben egyeztethető össze a Charta 49. cikkével összefüggésben értelmezett 2005/212/IB kerethatározattal a ZANN 83a. és azt követő cikke szerinti eljárás, amelyben a nemzeti bíróság büntetést szabhat ki valamely jogi személlyel szemben olyan konkrét bűncselekmény miatt, amelynek elkövetése még nem nyert megállapítást, mert az egy jogerősen be nem fejezett párhuzamos büntetőeljárás tárgyát képezi. Ez a lehetőség megkérdőjelezi az uniós jog azon alapelvének tiszteletben tartását, hogy a bűncselekmény megállapítása előtt nem szabható ki büntetés, és alááshatja az Európai Unió tagállamai közötti igazságügyi együttműködés alapját képező kölcsönös bizalmat és kölcsönös elismerést.
- 17 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint az előterjesztett kérdés jelentőséggel bír a kölcsönös elismerés elvének a vagyonekhozást elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról szóló 2006/783/IB kerethatározat összefüggésében. A 2005/212/IB kerethatározat olyan jogi aktus, amelynek célja, hogy a tagállamokat az elkövetéshez használt eszközök és a bűncselekményből származó jövedelmek elkobzására vonatkozó közös minimumszabályok bevezetésére kötelezze különösen a büntetőeljárásokban hozott vagyonekhozást elrendelő határozatok kölcsönös elismerésének megkönnyítése érdekében. A ZANN 83a. cikkének (2) bekezdése értelmében pénzbírság szabható ki olyan jogi személlyel szemben, amely nem a Bolgár Köztársaság területén rendelkezik székhellyel, ami azt jelenti, hogy a bolgár bíróság e határozatát a 2006/783/IB kerethatározat alapján kellene egy másik tagállamban végrehajtani. A tagállamok között a kölcsönös elismerés elvének és a bírósági határozatok azonnali végrehajtásának alapján folytatott együttműködés előfeltétele az a meggyőződés, hogy az elismerendő és végrehajtandó határozatok meghozatalára mindenkor a jogszerűség, a szubszidiaritás és az arányosság elvének betartásával kerül sor. Következésképpen a végrehajtó tagállamnak a jogi személlyel szemben pénzbírságot kiszabó határozat elismeréséhez és végrehajtásához meg kell győződnie arról, hogy e határozatot az említett elveknek megfelelő eljárás lefolytatását követően, többek között a Charta 49. cikkével összhangban hozta meg a kibocsátó állam. Felmerül a kérdés, hogy ez a helyzet áll-e fenn akkor, ha a bolgár bíróságnak a ZANN 83a. cikke szerinti ítélete pénzbírságot szabott ki egy jogi személlyel szemben olyan konkrét bűncselekmény miatt, amelynek elkövetése még nem nyert megállapítást, mert az egy jogerősen be nem fejezett párhuzamos büntetőeljárás tárgyát képezi.
- 18 A fenti okokból a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a jogvita helyes eldöntéséhez választ kell adni arra a kérdésre, hogy tiszteletben tartják-e a bűncselekmények és büntetések törvényességének uniós jogi alapelvét, ha a bíróság az alapeljáráshoz hasonló eljárásban büntetést szab ki a társasággal szemben az NK 255. cikke szerinti bűncselekmény elkövetésének a párhuzamos büntetőeljárásban történő megállapítása előtt.